

Ljubljana, 29. 10. 2020

Koruptivnost - problem slovenske družbe

Gradivo pripravila: prof. dr. Dušan Radonjič in zasl. prof. dr. Peter Glavič

Ne da bi sploh dvomili, je v življenjskem prostoru Slovencev, poleg vrste drugih negativnih pojavov, svoj domicil dobila tudi korupcija. Oblike korupcije so raznolike, srečamo jih lahko praktično v vseh sredinah našega družbenega sistema. Da to ni niti izmišljotina niti pretiravanje, zgovorno kažejo raziskave, ki jih izvajajo mednarodno priznane institucije. Tako je raziskava koruptivnosti v evropskih in tudi izvenevropskih državah, ki jo je leta 2013 izvedla raziskovalna in svetovalna ter revizijska hiša Ernst & Young, pokazala, da je med 33-timi državami Slovenija na prvem mestu s 96 % koruptivnostjo¹. Sloveniji sta sledili Hrvaška z 90 % in Ukrajina s 85 %. Najmanj je korupcija razširjena v Švici, kjer je samo 10 % menedžerjev dejalo, da je podkupovanje v gospodarstvu običajna praksa. Evropsko povprečje je 39 %. V raziskavi je sodelovalo 3.459 članov uprav, nadzornih svetov, direktorjev in njihovih skupin iz 36 držav. Izvršna direktorica Združenja Manager Sonja Šmuc je ocenila, da stanje zagotovo ni tako drastično slabo, kot kaže omenjena raziskava, saj je Slovenija v prejšnji raziskavi Ernst & Young, v kateri so merili indeks korupcije v 174 državah, pristala na 37. mestu.

Večletne raziskave kažejo, da je Slovenija med vodilnimi državami EU glede prisotnosti korupcije. Gre za podatke, ki v mednarodnem prostoru znižujejo vsestransko kredibilnost naše države, zato je Sinteza-KCD zavzela stališče, da se morajo tako uradne institucije kot tudi institucije civilne družbe, odločno zoperstaviti vsem oblikam koruptivnosti v naši družbi. Več kot očitno pa je, da je za cvetenje korupcije iskati razloge, poleg etičnih, tudi v obstoječih zakonih, ki omogočajo koruptivna dejanja, kot tudi v zakonih, ki sankcionirajo korupcijo.

Glede na to, da je Državni svet tisti organ, ki z vetom direktno vpliva na sprejemanje posameznih zakonov, Sinteza-KCD kot civilna družba, daje pobudo, da skupaj z vodstvom Državnega sveta, ugotovi določena že znana koruptivna dejanja, sočasno pa tudi ugotovi, da je sankcioniranje nezadostno in s tem škodljivo za državo kot celoto. In nesporno je, da katerakoli oblika koruptivnosti v sebi nosi neposreden vpliv na razpad vrednot, ki so temelj vsake civilizirane družbe.

Naj pri tem postavimo samo naslednje vprašanje: čemu še do danes nimamo Zakona o vračanju ukradenega denarja (denarja v davčnih oazah) in tudi ne Zakona o sledenju premoženja, saj takšna zakona imata npr. Nemčija in Rusija. In dalje, korupcija se gotovo skriva za prodajo slovenskih blagovnih znamk tujcem, slovenskih bank in podjetij tujcem, koncesioniranju pitne vode, nesmotrnim vlaganjem v projekte, kot je npr. TEŠ, ali pa projekt sesutja slovenskih bank itd. itd.

Državni zbor je 21. 10. 2020 z 78 glasovi za potrdil novelo zakona o integriteti in preprečevanju korupcije, ki naj bi odpravila nekatere, v preteklem desetletju zaznane pomanjkljivosti in omogočila pogoje za učinkovitejše delovanje komisije za preprečevanje korupcije. Komisija bo intenzivno pristopila k uresničevanju vseh dodatnih nalog, ki ji jih nalaga nov zakon, hkrati pa nadaljevala z začrtanim delom in si za dodatno urejanje področij prizadevala z ureditvijo v internem poslovniku, kot je to počela do sedaj. Predsednik Komisije je v izjavi za Delo dejal: »Pri korupciji višina zneska ni² pomembna«. Do konca leta 2021 bo potrebno sprejeti še evropsko smernico in razširiti zaščito prijaviteljev korupcije ('žvižgačev').

¹ Slovenija je rekorderka v korupciji in podkupovanju v gospodarstvu, MMC, 7. maj 2013.

<https://www.rtv slo.si/gospodarstvo/slovenija-je-rekorderka-v-korupciji-in-podkupovanju-v-gospodarstvu/308274>

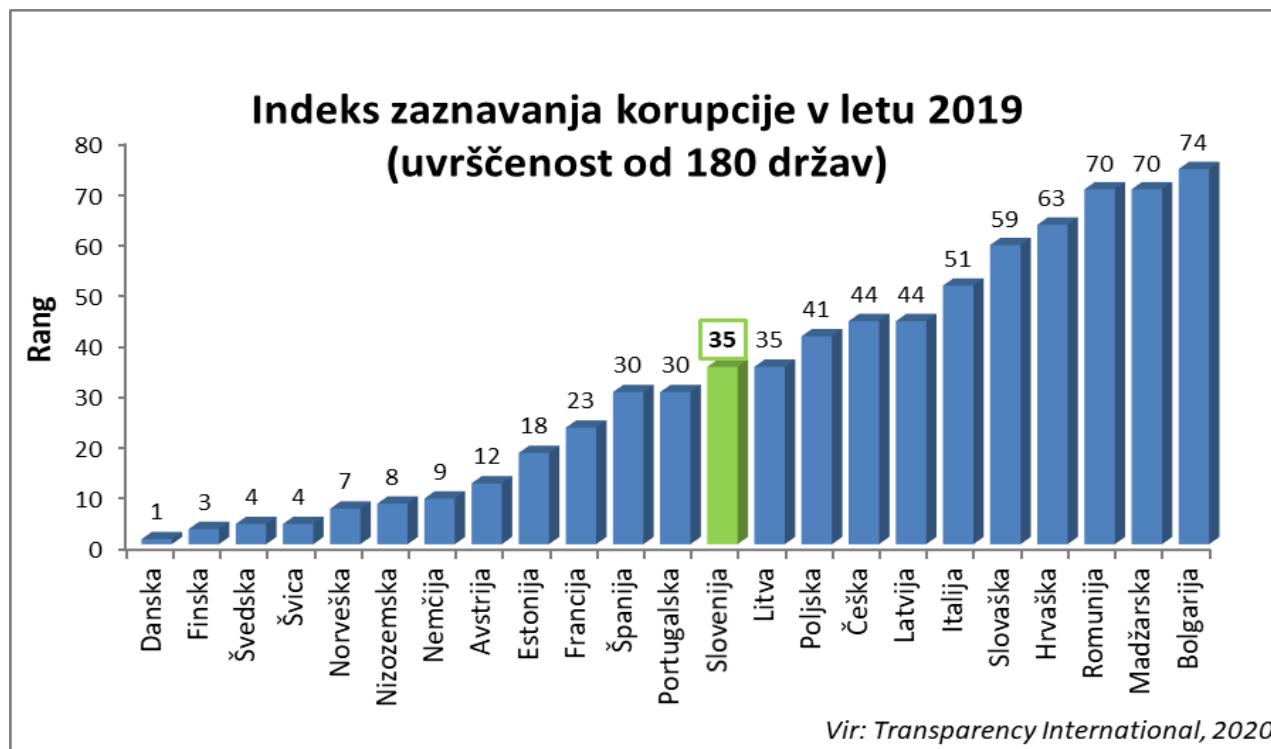
² Robert Šumi : Pri korupciji višina zneska ni pomembna, Delo, 21. 10. 2020.

<https://www.delo.si/novice/slovenija/robert-sumi-pri-korupciji-visina-zneska-ni-pomembna/>

Korupcija v mednarodnih primerjavah

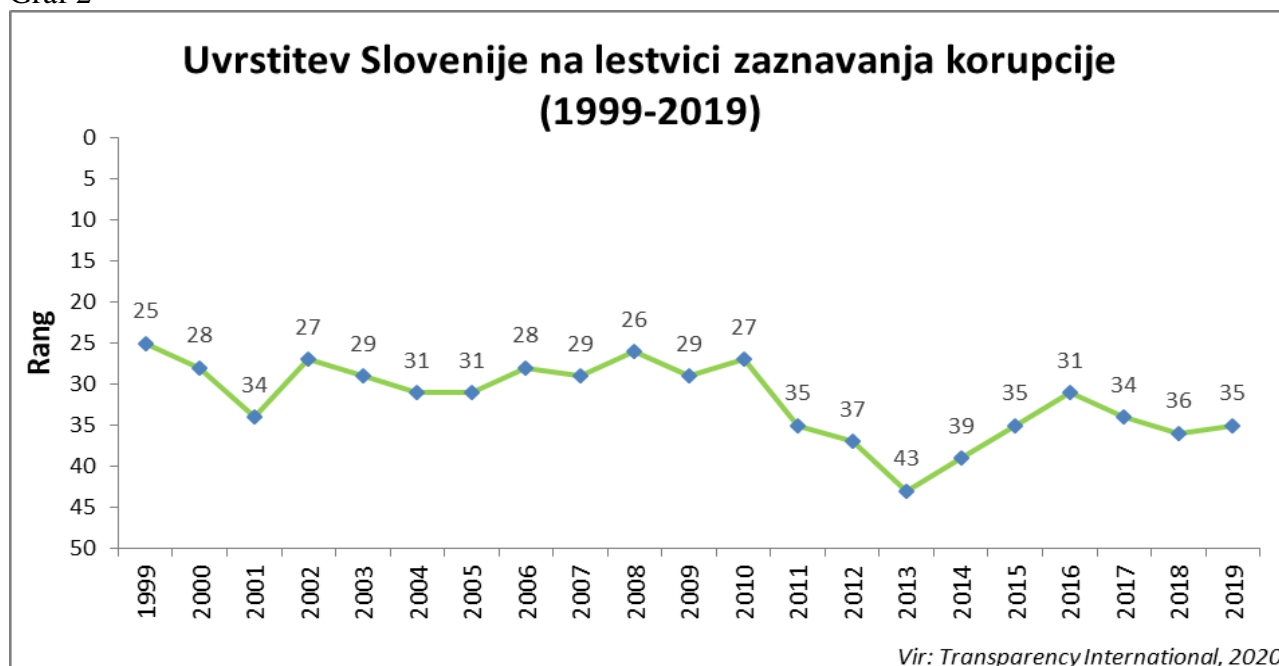
Indeks zaznavanja korupcije 2019 je najbolj poznana raziskava tega pojava. Slovenija je na lestvici, ki jo oblikuje Transparency International uvrščena na **35.** mesto med 180 državami (**Graf 1**). Dosegla je 60 točk od 100, pri čemer velja: višja je vrednost, manj je korupcije. Pred nami so vse visoko razvite države EU in Portugalska, od novih članic EU pa je od Slovenije manj podkupljiva samo Estonija, Litva pa si deli z nami 35. mesto – izboljšala je uvrstitev za eno mesto.

Graf 1

Slovenija je od leta 2013 do leta 2019 napredovala za 8 mest (iz 43. mesta leta 2013 na 35. v 2019), vendar se je stanje v letih 2017–2018 slabšalo, iz 31. mesta je padla na 35. (**Graf 2**). Iz grafa je viden velik padec v obdobju 2010–2013, pred tem se je uvrščala na 26.–31. mesto.

Graf 2

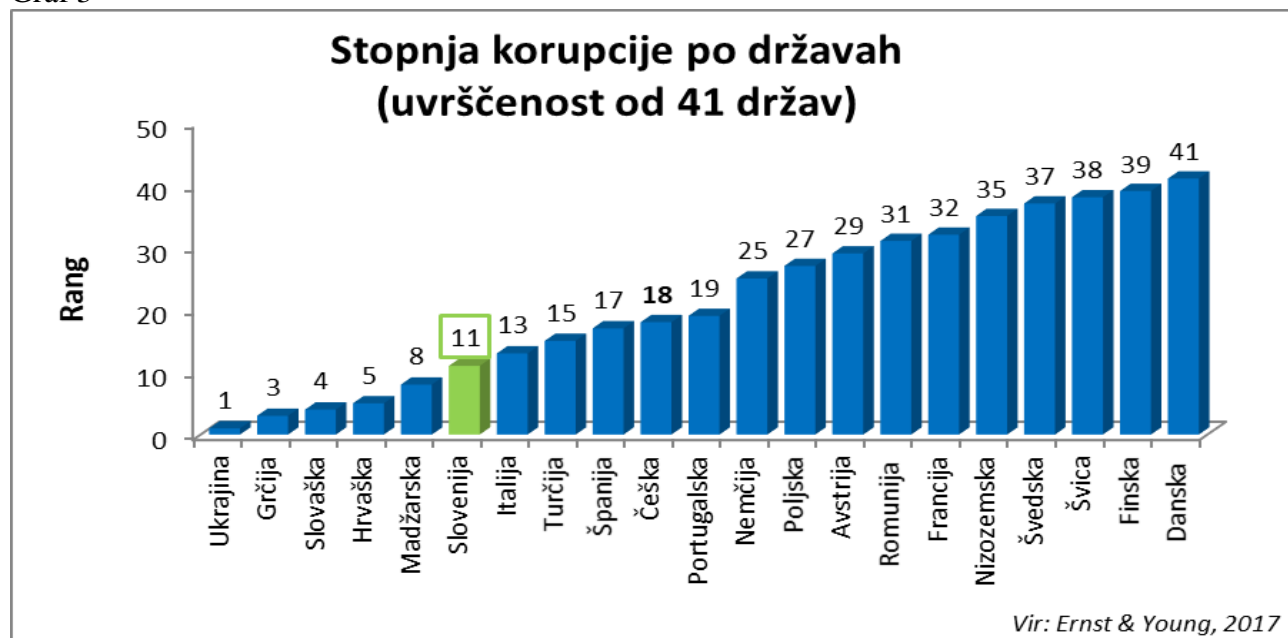

Najboljše tri zaznave v indeksu korupcije leta 2019, med 180 državami so: Nova Zelandija (ocena 87) in Danska (ocena 87), ki si delita prvo mesto, ter Finska (ocena 86) na tretjem mestu. Sledijo: Švica, Singapur in še dve nordijski državi, Švedska ter Norveška. Sicer sta kar dve tretjini vseh držav v indeksu ocenjeni z oceno, slabšo kot 50, povprečna ocena je 43. Od indeksa iz leta 2012 se je stanje opazno izboljšalo le v 22 državah, opazno poslabšalo pa v 21; preostale države niso zaznale bistvenih premikov. **Slovenija je skupaj z Brunejem, Litvo in Izraelom zasedla 35. mesto.** Tik pred Slovenijo je Bocvana, tik za njo pa Južna Koreja. Najboljšo uvrstitev od sosednjih držav je dosegla Avstrija (12. mesto), medtem ko je Madžarska še dodatno poslabšala svoj rezultat (70. mesto, leta 2018 64. mesto). Nekoliko bolje kot Madžarska sta uvrščeni Italija (51. mesto) in Hrvaška (63. mesto)³.

Korupcijo obravnava tudi več drugih primerjalnih analiz. Revizijska družba Ernst & Young vsako leto opravi analizo prevar in pokvarjenosti v družbah⁴. Vprašalnike razdelijo 50 osebam iz vsake od 57 držav tako, da pokrivajo vse gospodarske panoge in javni sektor, približno tretjina je različnih vodij, dve tretjini drugih zaposlenih. Na trditev: 'Podkupovanje in goljufanje sta zelo razširjeni praksi pri poslovanju v državi', je pozitivno odgovorilo 39 % vseh vprašanih. Leta 2017 je bil največji delež takih odgovorov v Ukrajini (88 %), **Slovenija je bila na 11. mestu s 74 % (Graf 3)**. Sodelovalo je samo 41 držav. V raziskavi leta 2018 Slovenija ni sodelovala. Od drugih držav EU-28 imajo v primerjavi s Slovenijo nekoliko višjo stopnjo korupcije Slovaška (81 %) in Madžarska (78 %). Najmanjšo stopnjo korupcije imata Danska in Norveška.

Pri ukrepih, ki lahko upravičijo finančne cilje (bolj fleksibilna politika vračanja izdelkov, sprememba predpostavk, ki določajo cene/rezervacije, podaljšanje obdobja mesečnega poročanja, sklenitev pogodbe za nazaj, predčasno knjiženje prihodkov), je 42 % vseh vprašanih pritrnilo, da tovrstne ukrepe upravičuje. **V Sloveniji je bilo takšnih odgovorov 36 %, kar nas uvršča na 36. mesto.** V Sloveniji še vedno ni ključnih sistemskih premikov, ki bi izboljšali stanje na področju boja proti korupciji in nas približali uspešnejšim državam na področju preprečevanja in pregona korupcije.

Graf 3

³ Globalni indeks korupcije: Slovenija je obstala na mestu, <https://www.rtvsllo.si/slovenija/globalni-indeks-korupcije-slovenija-je-obstala-na-mestu/512424>, Dostop 2020-10-19

⁴Ernst & Young, 15th Global Fraud Survey, 2018. Dostop 2019-05-29. <https://fraudsurveys.ey.com/ey-global-fraud-survey-2018/>